

ถอดบทเรียนความสำเร็จ ประเด็นเน้นย้ำ ๕+๑
ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา”
อำเภอ เมืองน่าน จังหวัด น่าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

- ๑.๑ ชื่อศูนย์เรียนรู้ สวนลุงศักดิ์ ผักอินทรีย์
- ๑.๒ ชื่อเจ้าของ นายสมศักดิ์ สายอุทธา
- ๑.๓ ที่อยู่ศูนย์เรียนรู้ ๗๒ บ้านนาปางพัฒนา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

๒. หลักการ/เหตุผลในการดำเนินการ

ต้องการพัฒนาพื้นที่ ๑ ไร่ของครอบครัวเคยถูกใช้เพียงปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไม่มีระบบการจัดการทรัพยากร อย่างยั่งยืน เจ้าของจึงนำแนวทางโคก หนอง นา และเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ร่วมกับนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้พื้นที่เล็ก ๆ นี้สามารถเลี้ยงชีพได้จริง และเป็นต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น

๓. เป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่

๑. พัฒนาแปลงขนาด ๑ ไร่ ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร
๒. ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ลดการพึ่งพาสິงภายนอก
๓. เป็นศูนย์เรียนรู้แนว “เกษตรประณีตบนฐานพอเพียง”
๔. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ

๔. กิจกรรมที่ดำเนินการ

๑. ปลูกผักอินทรีย์และปลูกผักควบคุมในพื้นที่จำกัด เช่น ผักคะน้า ผักกาด มะเขือเทศ ปลูกในแปลงยกสูงและแนวตั้ง
๒. สร้างเตาเผาถ่านไบโอชา (Biochar) เพื่อผลิตถ่านชีวภาพปรับปรุงดิน
๓. ปั่นกระดาษจากเศษผ้าเหลือใช้เคลือบน้ำปูนแดง ประหยัดและสร้างสรรค์
๔. เลี้ยงผึ้งพื้นเมืองแบบธรรมชาติ เพื่อการผสมเกสรและน้ำผึ้งบริโภค
๕. เลี้ยงไก่ไข่และไก่เนื้อระบบปล่อยอิสระ โดยใช้เศษพืชจากแปลงผัก
๖. ทำไม้กวาดจากขวดพลาสติก ใช้เองในศูนย์เรียนรู้
๗. ทำเสวียนใส่ใบไม้หมักเป็นปุ๋ยในสวนผลไม้
๘. หมักแกลบเก่ากับน้ำหมักชีวภาพเพื่อบำรุงดิน
๙. ทำปุ๋ยหมักกองสูงและน้ำหมักสมุนไพรจากพืชในสวน เช่น บอระเพ็ด สาบเสือ
๑๐. ปลูกพืชสามระดับ: ไม้ผล (เช่น ลำไย มะม่วง), ไม้กลาง (กล้วย, ชิง), พืชคลุมดิน (เช่น พักทอง, ถั่ว)
๑๑. ขุดคลองไส้ไก่รอบแปลง และสร้างฝายแกนดินกักน้ำธรรมชาติ
๑๒. เลี้ยงปลากินพืช เช่น ปลานิล ปลาตะเพียน ในบ่อดิน ร่วมกับการใส่ฟางหมัก
๑๓. เลี้ยงปลาตุ๊กและกบในบ่อวงซีเมนต์ ใช้แหนแดงเลี้ยงเป็นอาหารเสริม
๑๔. จัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน พร้อมคัดแยกขยะอินทรีย์-รีไซเคิลในครัวเรือน
๑๕. ทำน้ำผลไม้หมักจากผลผลิตในสวน เช่น น้ำหมักมะเฟือง-น้ำผึ้ง ต้มบำรุงสุขภาพ

๕. ความสำเร็จที่เกิดขึ้น (ความสำเร็จจากการที่ได้ดำเนินการโครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น)

๑. ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริมากกว่า ๕ ปี ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจจำนวนมากกว่า ๕๐๐ คน
๒. เป็นบทพิสูจน์ว่าผืนดินแห่งนี้ เต็มเต็มและขับเคลื่อนด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ จนกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ มีผลผลิต สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวตลอดทั้งปี
๓. สามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน พร้อมส่งต่อองค์ความรู้สู่เกษตรกรคนอื่น ๆ
๔. พร้อมแบ่งปันองค์ความรู้ เมล็ดพันธุ์ และผลผลิตภายในศูนย์การเรียนรู้ ฯ

๖. กระบวนการหรือวิธีขับเคลื่อนงาน (ดำเนินการอย่างไรบ้างหรือใช้วิธีดำเนินการอย่างไรจึงนำไปสู่ความสำเร็จ)

๑. วางผังพื้นที่แบบผสมผสานตามหลัก “โคก หนอง นา ๑ ไร่เศรษฐกิจพอเพียง”
๒. เริ่มจากกิจกรรมที่ลงทุนน้อยและใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือน
๓. สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับครอบครัว
๔. เข้าร่วมการอบรมจากพัฒนาชุมชนและสาธารณสุข ร่วมกับศึกษาจากยุทูปและแปลงต้นแบบ
๕. ทำสื่อเรียนรู้ เช่น ป้ายไม้ ทำมือ บอกชื่อพืช/กิจกรรมในแปลง เพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมเข้าใจง่าย

๗. ปัจจัยสำคัญที่นำสู่ความสำเร็จ (มีปัจจัยสำคัญอะไรบ้าง ที่ทำให้การดำเนินการครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ)

๑. ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และลงมือทำจริงของเจ้าของแปลง
๒. การเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง
๓. การใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ขวดพลาสติก ฟาง แกลบ
๔. การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น พช., รพ.สต., อบต.

๘. องค์ความรู้ที่เป็นบทเรียน

๑. พื้นที่เล็กก็สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้
๒. การแปรรูปขยะ/ของเหลือใช้ให้เป็นของใช้หรือของขายเป็นแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
๓. การทำกิจกรรมหลากหลายและหมุนเวียนช่วยให้ระบบนิเวศแข็งแรง
๔. “สุขภาพของดิน” และ “ความสัมพันธ์ในครอบครัว” ดีขึ้นพร้อมกันได้จากเกษตรพอเพียง

๙. แนวทางการพัฒนาต่อยอด ขยายผล

๑. เปิดแปลงเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรประณีตอย่างไม่เป็นทางการ
๒. ทำหลักสูตรอบรม “๑๕ กิจกรรม ๑ ไร่พอเพียง” สำหรับเยาวชนและผู้สูงอายุ
๓. จัดทำคลิปวิดีโอสั้นเผยแพร่กิจกรรมทางออนไลน์
๔. วางระบบตลาดขนาดเล็กในชุมชน เช่น “ไปไก่อ่-ผักสดจากศูนย์” ส่งถึงบ้าน

๑๐. ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่อยากถ่ายทอดให้ผู้อื่น

๑. อย่ารอพื้นที่ใหญ่หรือทุนมาก ทุกบ้านเริ่มที่ใจและวางแผนให้ดี
๒. ความสำเร็จเกิดจากการลงมือทำต่อเนื่อง แม้จะช้าแต่ชัดเจน
๓. ขอให้หน่วยงานรัฐสนับสนุนงบประมาณต่อเนื่อง และส่งเสริมพื้นที่เรียนรู้ระดับชุมชน

๑๑. ช่องทางประชาสัมพันธ์ของศูนย์เรียนรู้ (เช่น Facebook) เพื่อการขยายผลการดำเนินงานผ่านการประชาสัมพันธ์

Tik tok : สวนลุงศักดิ์ ผักอินทรีย์

๑๒. ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ

